

Bijlage: Overzicht EZ innovatie-instrumentarium

Tijdens het debat over de begroting van mijn ministerie heeft het lid Inge van Dijk mij verzocht om i) een overzicht te geven van de verschillende innovatie-instrumenten, ii) de beleidsdoelen daarvan, en iii) om inzichtelijk te maken in hoeverre deze de Nationale Technologiestrategie (NTS) kunnen ondersteunen. Met deze bijlage kom ik mijn toezegging aan uw Kamer hierover na.

Algemeen

Hieronder heb ik het innovatie-instrumentarium van het ministerie van Economische Zaken (EZ) opgedeeld in vier categorieën innovatieregelingen. Hoewel deze typologieën elkaar soms beperkt kunnen overlappen omdat er regelingen zijn die kenmerken van twee van deze typen instrumenten hebben, geeft dit overzicht weer hoe het innovatie-instrumentarium is opgebouwd, welke (macro)doelen het dient en hoe deze onderling samenhangen.

Voor het budgettaire beslag per regeling verwijs ik naar de artikelen 2 en 3 van de EZ-begroting¹ en voor de fiscale regelingen naar bijlage 10 van de Miljoenennota². Instrumenten waarvoor niet gedurende de gehele kabinetsperiode middelen beschikbaar zijn en daarmee een meer incidenteel karakter hebben, heb ik buiten beschouwing gelaten. In totaal betreft het in 2025 een bedrag aan uitgaven van tussen de 5,5 en 6 miljard euro, inclusief lagere belastingontvangsten. Door de jaren verschillen de bedragen en de verdeling daarvan tussen de hierna opgenomen vier categorieën. Zo staan er een aantal Nationaal Groeifondsprojecten per 2025 niet op de EZ-begroting, maar op de begroting van het ministerie van Klimaat en Groene Groei.

1. Generiek instrumentarium gericht op het verhogen van R&D-inspanningen door bedrijven

Deze categorie richt zich op het vergroten van de hoeveelheid uitgevoerde R&D door bedrijven in Nederland, wat van groot belang is om het doel van 3% van het BBP aan R&D-uitgaven te halen. Vanwege het generieke karakter is het toegankelijk voor alle bedrijven en alle types R&D, onafhankelijk van het doel van die R&D. Het is essentieel in het behalen van het beleidsdoel om te zorgen dat zoveel mogelijk bedrijven aan R&D doen. Op deze manier levert het ook een belangrijke bijdrage aan het vestigings- en ondernemingsklimaat. Het generieke instrumentarium draagt daarmee sterk bij aan (bredere) EZ-prioriteiten, waaronder de prioritaire NTS-technologieën. Het is dan ook onwenselijk het generieke karakter los te laten.

Concreet betreft het de volgende instrumenten:

- a. WBSO:** De S&O afdrachtsvermindering, beter bekend als WBSO, heeft tot doel om R&D door bedrijven aan te jagen doordat een deel van de kosten hiervan (loonkosten en niet-loonkosten) in mindering mogen worden gebracht op de verschuldigde loonheffingen. De WBSO geeft daarmee een directe prikkel om meer aan R&D te doen.
- b. Innovatiebox:** De Innovatiebox beloont bedrijven die R&D hebben gedaan met gebruikmaking van de WBSO, via – kortweg - een lager effectief tarief in de vennootschapsbelasting over de winsten die voortvloeien uit hun R&D. Hoewel de Innovatiebox primair een vestigingsklimaatdoel dient ten behoeve van innovatieve bedrijven, leidt de Innovatiebox via deze indirecte prikkel ook tot meer investeringen in R&D.

De combinatie van WBSO en Innovatiebox is een bijzonder krachtig middel richting bedrijven om R&D in Nederland te doen en de meeste andere OESO-landen hebben inmiddels een soortgelijk instrumentarium.

- c. Innovatiekrediet:** Het innovatiekrediet heeft tot doel om R&D-projecten met een uitstekend marktperspectief gedeeltelijk te financieren, omdat deze projecten te risicovol zijn om volledig door de markt te worden gefinancierd. Gebruikers zijn vrijwel uitsluitend mkb, veelal start- en scale-ups. Omdat het een subsidie met terugbetalingsverplichting betreft, valt deze regeling tevens onder categorie 4 hierna³. De regeling verschilt van de daar genoemde regelingen omdat het Innovatiekrediet uitsluitend gericht is op de kosten van een R&D-project en dus geen ondernemingsfinanciering is.

¹ Enkele NGF-projecten op het gebied van 6G en AI zijn opgenomen op artikel 1 van de EZ-begroting.

² Het gaat uitsluitend om de WBSO en de Innovatiebox.

³ Het innovatiekrediet is dan ook opgenomen in artikel 3 (Toekomstfonds) van de EZ-begroting.

d. Het EU-kaderprogramma voor Onderzoek en Innovatie (Horizon Europe): Horizon Europe versterkt de wetenschappelijke en technologische basis van de Europese Unie. Hierbij wordt, via grensoverschrijdende samenwerking, ook ingezet op de technologieën uit de NTS. Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen nemen goed deel aan het programma, echter vindt de verdeling overwegend plaats op basis van open calls in de door de EU vastgestelde werkprogramma's. Nederland heeft dus geen invloed op de toewijzing aan (Nederlandse) deelnemers. Daarnaast zet Horizon Europe in op Europese partnerschappen, waarvoor nationale cofinanciering vereist is. Nederland stelt, passend bij de prioritaire NTS-technologieën, cofinanciering beschikbaar voor de partnerschappen voor supercomputers (EuroHPC) en de Chips Joint Undertaking (halfgeleider-, fotonica- en kwantumtechnologie). Hoewel Horizon Europe een generiek karakter heeft, kent het dus onderdelen die een specifieke karakter hebben, zoals die onder categorie 2 hierna.

e. Internationale programma's (EU-overstijgend): Naast middelen ten behoeve van Europese innovatieprogramma's zijn er ook middelen voor multilaterale en bilaterale innovatiesamenwerking met landen binnen en buiten de EU. Een voorbeeld van dergelijke multilaterale samenwerking is het Eureka-programma⁴. De middelen die Nederland inzet via het Eureka-netwerk hebben als doel om de concurrentiekracht te versterken door middel van het stimuleren van internationale innovatiesamenwerking tussen mkb, grootbedrijf en kennis- en onderzoeksinstellingen. Zo wordt Eurostars uitgevoerd onder de vlag van Eureka. Het Eurostars-programma is gericht op grensoverschrijdende innovatiesamenwerking door het mkb. Het programma wordt voor 75% gefinancierd door de deelnemende landen, en voor 25% door de EU. Ook onderdeel van Eureka zijn de Eureka-clusters. Via de Eureka-clusters XECS en ITEA4 worden respectievelijk halfgeleider- en softwaregerelateerde internationale R&D-projecten ondersteund.

2. Specifiek (veelal missiegedreven) instrumentarium gericht op het verhogen van R&D-inspanningen door bedrijven en kennisinstellingen (artikel 2 van de EZ-begroting)

Het specifieke (missiegedreven) instrumentarium is gericht op het stimuleren van R&D gericht op specifieke (maatschappelijke) doelen. Deze middelen kunnen zowel direct als indirect ten gunste komen aan bedrijven, maar ook worden ingezet ten behoeve van onderzoek door bepaalde kennisinstellingen of ten behoeve van internationale innovatiesamenwerking. De betreffende nationale (maatschappelijke) doelen zijn opgenomen in het missiegedreven innovatiebeleid. Het betreft in 2025 een kleine 25% van de genoemde 5,5 tot 6 miljard euro.

Met het missiegedreven innovatiebeleid bundelen we de innovatie-inzet van overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. Het missiegedreven innovatiebeleid kent vijf inhoudelijke thema's (Energietransitie, Circulaire Economie, Gezondheid & Zorg, Landbouw, Water & Voedsel en Veiligheid) onderverdeeld in missies en drie dwarsdoorsnijdende thema's (Sleuteltechnologieën, Digitalisering en Maatschappelijk Verdienvermogen). Voor deze acht thema's zijn Kennis- en Innovatieagenda's (KIA's) opgesteld. De NTS vormt de basis voor het dwarsdoorsnijdende thema 'Sleuteltechnologieën'. Het specifieke instrumentarium ondersteunt in zoverre de NTS reeds, maar heeft dus een bredere focus. Deze instrumenten zijn dus al op (specifieke) NTS-technologieën gericht, maar hebben de potentie om nog specifiek te richten op de NTS. De voor- en nadelen daarvan zullen de komende maanden op een rij worden gezet en mijn overwegingen daaromtrent zal ik in de bredere voortgangsbrief over de NTS uiterlijk in het derde kwartaal van 2025 met de Kamer delen.

Concreet betreft het de volgende instrumenten:

a. PPS-innovatieregeling (pps-i): Het doel van de pps-i is om publiek-private samenwerking (pps) aan te moedigen op het gebied van R&D en het aanjagen van private investeringen daarvoor. Dit moet ertoe leiden dat dit onderzoek beter aansluit op de behoefte van bedrijven (vraaggestuurde R&D). Hiertoe dienen de Topconsortia voor Kennis en Innovatie (TKI's) programma's in die uitvoering geven aan de Kennis- en Innovatieagenda's, waaraan invulling

---

⁴ In de begroting zijn de Nederlandse middelen voor Eureka en de Chips Joint Undertaking samengevoegd onder de noemer 'Internationaal innoveren'. Binnen het Eureka-programma is via calls veelal ook sprake van bilaterale innovatiesamenwerking.

wordt gegeven door pps-projecten binnen of tussen hun sectoren. De NTS en de prioritaire technologieën spelen een steeds grotere rol in de programmering door de TKI's.

- b. Mkb-innovatiestimulering topsectoren (MIT):** De MIT richt zich op het financieren van haalbaarheidsstudies naar de technische en economische haalbaarheid van voorgenomen R&D-trajecten en op R&D-samenwerking tussen bedrijven. De MIT richt zich specifiek op het innovatieve mkb en is een gezamenlijk(e) (gefinancierde) regeling van Rijk en provincies. De MIT is bedoeld als laagdrempelige regeling om de innovatiekracht van het mkb te benutten voor de doelen van het missiegedreven innovatiebeleid en een bijdrage te leveren aan regionale innovatiestrategieën. Met de provincies is afgesproken dat zij binnen het missiegedreven innovatiebeleid vanaf 2025 voor wat betreft R&D-samenwerkingsprojecten een beperkt aantal (4-10) nadere prioriteiten zullen stellen, waaronder ten minste één prioritaire sleuteltechnologie uit de NTS, waarbij projecten die daarop zien sneller in aanmerking komen voor toekenning van subsidie uit de regeling.
- c. NGF-projecten (O&O&I-pijler):** Aan mijn ministerie zijn middelen voor diverse Nationaal Groeifonds NGF-projecten toegekend binnen de pijler voor Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie (O&O&I-pijler). Hoewel de O&O&I-pijler van het NGF niet beperkt is tot thema's passend binnen het missiegedreven innovatiebeleid, heeft de adviescommissie NGF bij het ontwikkelen van de portefeuille van het Nationaal Groeifonds zich wel gericht op voorstellen die de missies daarin ondersteunen. NGF-projecten zijn grote gerichte publiek-private programma's gericht op het vergroten van duurzame en structurele economische groei. Enkele hiervan dragen al gericht bij aan de prioritaire technologieën binnen de NTS, zoals op het gebied van AI, biotechnologie, quantumtechnologie en fotonica. Deze programma's staan op hoofdlijnen al vast, waardoor hierop nog slechts beperkt sturing mogelijk is en alleen in onderlinge afstemming met de verschillende stakeholders binnen de projecten.
- d. Bijdrage aan NWO-TTW:** EZ maakt jaarlijks middelen over naar de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), onderdeel Toegepaste en Technische Wetenschappen (TTW), met name ten behoeve van het Perspectiefprogramma van NWO-TTW. Dit programma richt zich op het (door)ontwikkelen van innovatieve technologieën passend binnen het missiegedreven innovatiebeleid die de (internationale) positionering van het Nederlandse kennis- en innovatiesysteem versterkt. Projecten gericht op doorontwikkeling van sleuteltechnologieën spelen hierin al een belangrijke rol. Overigens draagt NWO ook bij aan de NTS via de middelen die OCW beschikbaar stelt aan NWO-TTW voor bijvoorbeeld het Open Technologie-programma of ten behoeve van het Kennis- en Innovatieconvenant.
- e. Bijdrage aan TO2's en SBO:** De bijdragen aan de Toegepast Onderzoeksorganisaties (TO2's; TNO, NLR, Marin, Deltares en WUR), inclusief die afkomstig uit het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap, richten zich op i) de financiering van onderzoek en onderzoeksfaciliteiten ten behoeve van de doelen van het missiegedreven innovatiebeleid, ii) de uitvoering van aan deze organisaties opgedragen wettelijke taken en iii) het ontwikkelen, toepassen en verspreiden van kennis voor het versterken van de innovatiekracht en concurrentiekracht. De TO2's, TNO in het bijzonder, doen veel belangrijk onderzoek op het gebied van sleuteltechnologieën, de binnen de NTS als prioritair bestempelde in het bijzonder. Via de vierjaarlijkse strategische plannen van de TO2's wordt vormgegeven waar zij met hun onderzoeksprogramma's op inzetten. Daarnaast wordt via de subsidieregeling Strategisch Belangrijke Onderzoeksprogramma's (SBO) subsidie verstrekt aan enkele andere in Nederland gevestigde onderzoeksinstituten voor het uitvoeren van strategisch belangrijke onderzoeksprogramma's. Deze onderzoeksprogramma's richten zich op het ontwikkelen, toepassen en verspreiden van kennis voor het oplossen van maatschappelijke vraagstukken, het vergroten van de innovatiekracht van Nederland en het breed verspreiden van deze kennis. De onderzoeksinstituten Wetsus, Holst centre en het Louis Bolck Instituut zijn momenteel als reguliere onderzoeksinstituten aangewezen die subsidie ontvangen in het kader van deze regeling.
- f. Middelen Lucht- en Ruimtevaart:** Deze middelen betreffen met name bijdragen aan programma's van het Europese Ruimtevaartagentschap (ESA). Deze middelen vloeien terug naar Nederland via opdrachten aan Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen ter realisatie

van de onderscheiden ruimtevaartprogramma's. Daarnaast betreft het een (beperkt) nationaal flankerend programma, waarin onder andere de interactie van bedrijven en kennisinstellingen met ESTEC wordt bevorderd. Ook wordt daarmee technologieontwikkeling en de benutting van satellietdata door overheden gestimuleerd. Deze middelen leveren reeds een belangrijke bijdrage aan de prioritaire NTS-technologieën, waaronder optical systems, imagingtechnologie, (opto)mechatronica en quantumtechnologie.

Op het gebied van luchtvaart zijn er middelen beschikbaar via de subsidieregeling TopSector High Tech Vliegtuigmaakindustrie⁵. Deze regeling heeft tot doel om onderzoeksprojecten te stimuleren die bijdragen aan verduurzaming van de luchtvaart en daarmee de relatie tussen Europees onderzoek en innovatie en nationale onderzoeksactiviteiten op het terrein van civiele vliegtuigontwikkeling te versterken. Hiermee wordt tevens invulling gegeven aan de oproep om de synergie te bevorderen tussen nationale stimuleringsregelingen en de Nederlandse positie in de internationale toeleverketens te versterken.

g. Cofinanciering Europees Fondsen (EFRO, inclusief Interreg en JTF): Er zijn twee Europese Fondsen waar Nederland ervoor heeft gekozen deze middelen in te zetten voor innovatie en vergroening, met name ten behoeve van het mkb. Het betreft het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en het Just Transition Fund (JTF). Hiervoor zijn in lijn met de EU-begroting zevenjarige programma's opgezet die lopen tot eind 2027. Nederland stelt voor beide regelingen cofinanciering beschikbaar. EFRO richt zich op het kleiner maken van economische verschillen tussen de Europese regio's. EFRO kent zowel middelen die nationaal (via de vier landsdelen) als grensoverschrijdend (Interreg) ingezet worden. Het JTF focust zich meer op de uitrol en toepassing van innovatieve technieken ten behoeve van een klimaatneutraal Europa. Bij de landsdelige EFRO-programma's en het JTF moeten projecten passen binnen het missiegedreven innovatiebeleid en bij het JTF tevens binnen het Klimaatbeleid. De inzet van deze middelen is zeker gedurende de lopende programmaperiode primair aan de landsdelen (EFRO) c.q. ontvangende regio's (JTF), maar in de overleggen met hen worden de EZ-prioriteiten waaronder de NTS uiteraard onder hun aandacht gebracht.

h. Gerichte innovatieprogramma's in EU-verband (IPCEI's en EUROQCI): De Europese Unie kent naast EFRO en JTF verschillende gerichte innovatieprogramma's. Het betreft in de eerste plaats Important Projects of Common European Interest (IPCEI's). Nederland doet mee aan de IPCEI's Micro-electronica en Communicatietechnologie (ME/CT). Deze worden niet vanuit de EU, maar volledig door nationale overheden gefinancierd. Vanuit de EU gelden hiervoor verruimde staatssteunregels gezien het bijzondere karakter van de projecten. Daarnaast doet Nederland vanaf volgend jaar mee aan een Europese samenwerking op het gebied van cyberbeveiliging en kwantumtechnologieën (EuroQCI). Hiervoor stelt de EU middelen ter beschikking en stelt een nationale cofinancieringseis. De keuze aan welke IPCEI's en Europese partnerschappen Nederland met EZ-middelen deelneemt, sluiten uiteraard aan bij de EZ-prioriteiten, waaronder in het bijzonder de NTS.

i. Bilaterale thematische innovatiesamenwerking: Vanaf komend jaar zijn er tevens beperkte middelen beschikbaar voor gerichte bilaterale innovatiesamenwerking met andere landen ten behoeve van investeringen in onderzoek op het gebied van sleuteltechnologieën.

3. Valorisatie-instrumentarium gericht op het commercialiseren van excellente kennis (Artikel 3 (Toekomstfonds) van de EZ-begroting)

Deze regelingen richten zich op het ondersteunen van (potentiële) ondernemers bij het opbouwen van een innovatieve onderneming of het vergroten van het innovatieve vermogen daarvan. Het kan dan gaan om het creëren van spin-offs vanuit kennisinstellingen of om het stimuleren van R&D-samenwerking tussen een kennisinstelling en een onderneming ten behoeve van het verkrijgen van kennis op een specifieke kennisvraag van een ondernemer⁶. Deze middelen worden thematisch ingezet en kunnen op de prioritaire technologieën in de NTS worden gericht. De totale middelen hiervoor op de EZ-begroting zijn beperkt en bedragen in 2025 minder dan 1% van de genoemde 5,5 tot 6 miljard euro.

⁵ Deze middelen zijn in de begroting opgenomen onder het kopje 'Overig'.

⁶ Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is medeverantwoordelijk voor het valorisatiebeleid en heeft hierop ook enkele regelingen.

- a. Thematische Technology Transferregeling (TTT) (inclusief Oncode):** De TTT-regeling richt zich op thematische valorisatiesamenwerking tussen kennisinstellingen, met als doel binnen die kennisinstellingen opgedane kennis te commercialiseren door middel van het creëren van startups op basis daarvan (pijler 1). Tevens voorziet de regeling in het verstrekken van kapitaal aan startups binnen het betreffende thema voortkomend uit een kennisinstelling als dan niet voortkomend uit pijler 1 (pijler 2). De regeling heeft dus ook kenmerken van de regelingen hierna opgenomen onder 4 en kent een doorlooptijd van circa 15 jaar. Als pilotproject voor de TTT-regeling zijn aan het Oncode Institute tevens middelen toegekend met dezelfde beoogde doelen. De TTT-regeling en de beschikking aan Oncode zijn in afstemming met het ministerie OCW tot stand gekomen. Voor de TTT-regeling zijn geen structurele middelen beschikbaar, maar deze gaat binnenkort open voor een derde tender. In die tender is een bijdrage aan één van de in de NTS opgenomen prioritaire sleuteltechnologieën als het belangrijkste beoordelingscriterium toegevoegd. Tevens opent op verzoek van en gefinancierd door het ministerie van VWS een tender specifiek gericht op het thema pandemische paraatheid.
- b. Subsidiemodule Regeneratief Geneeskundig Onderzoek (SRGO)⁷:** De SRGO is een gezamenlijke regeling van de ministeries van VWS en EZ. De regeling richt zich op vraaggestuurde valorisatie vanuit het mkb op het gebied van regeneratieve geneeskunde. Dit doet de regeling door middelen te verstrekken aan een samenwerkingsverband tussen ten minste één mkb'er en één (Europese) kennisinstelling ten behoeve van gezamenlijk uitgevoerd onderzoek, waarbij de mkb'er de onderzoeksvraag bepaalt. Vanwege het onderwerp van de regeling draagt deze in potentie bij aan de sleuteltechnologie biomoleculair and cell technologies uit de NTS.
- c. Venture Challenge:** De Venture Challenge (VC) richt zich op valorisatie van kennis in de Life Sciences & Health (LSH) sector. Het VC-programma coacht ondernemende onderzoekers die een bedrijf starten om onderzoeksresultaten sneller naar de markt te brengen door hen te helpen een businesscase te ontwikkelen, inzicht te geven in wat er nodig is om de vinding naar de markt te brengen en in contact te brengen met relevante ondernemers, experts en investeerders. Deelnemers bevinden zich onder andere in het veld van biotechnologie waardoor het programma bijdraagt aan de oprichting van nieuwe bedrijven op het gebied van een prioritaire sleuteltechnologie binnen de NTS. In 2025 zal er ook een specifieke ronde op medische technologie georganiseerd worden. De middelen worden ingehouden op het EZ-budget van het TKI-LSH en vanaf 2025 ook deels van TKI-HTSM⁸.

4. Kapitaalinstrumentarium ten behoeve van innovatieve bedrijven (Artikel 3 (Toekomstfonds) van de EZ-begroting)

Deze regelingen richten zich op het ondersteunen van jonge innovatieve bedrijven die nog onvoldoende in staat zijn financiering op de kapitaalmarkt te krijgen. Het instrumentarium ziet op verschillende fases van ontwikkeling waarin bedrijven zich bevinden, van pre-seedfinanciering voor bedrijven die net zijn opgericht en nog niet actief op de markt zijn tot investeringen in kapitaalfondsen ten behoeve van grote tickets voor kapitaalintensieve deep-tech scale-ups. Het betreft bedrijfsfinanciering in algemene zin die dus niet uitsluitend gericht is op het doen van R&D. Hoewel dit instrumentarium in beginsel een generiek karakter heeft en dus niet gericht is, draagt het in de uitwerking wel bij aan de prioritaire sleuteltechnologieën uit de NTS. Sommige instrumenten dragen door de (optie tot) thematische focus zelfs zeer sterk bij aan de NTS. Het betreft in 2025 minder dan 5% van de genoemde 5,5 tot 6 miljard euro.

Naast deze regelingen is er uiteraard veel kapitaal beschikbaar voor innovatieve bedrijven via Invest-NL, dat hier binnen het eigen mandaat keuzes in mag maken. Ook de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) dragen bij aan de kapitaalverstrekking van genoemde doelgroep. Aan de ROM's zijn recentelijk nog middelen beschikbaar gesteld om bovenregionaal samen te werken, onder andere op het gebied van de NTS. De ROM's zijn een belangrijke partner om innovatie te bevorderen. Dit doen ze behalve via investeringen in innovatieve start- en scale ups ook via business development waarmee ze ondernemers helpen bij hun groei, markttoegang

⁷ In de begroting is deze regeling te vinden onder de noemer 'RegMed XB'.

⁸ De middelen voor de VC zijn een beperkt deel van de begrotingspost 'Topsectoren overig' op artikel 2 van de EZ-begroting.

en samenwerking binnen netwerken. Ook bij Invest-NL en de ROM's breng ik de EZ-prioriteiten waaronder in het bijzonder de NTS uiteraard onder de aandacht, zodat zij met hun van EZ-afkomstige middelen onder meer kunnen bijdragen aan het ontwikkelen van nieuwe markttoepassingen op basis van NTS technologieën. Omdat EZ buiten de hierna genoemde instrumenten geen structurele middelen beschikbaar stelt aan Invest-NL en de ROM's⁹, maken de door hen verstrekte middelen geen onderdeel uit van de genoemde 6 miljard euro aan uitgaven ten behoeve van R&D in 2025.

- a. Vroegefasefinanciering (VFF):** De regeling VFF biedt financiering in de vorm van een geldlening aan academische, HBO- en TO2-starters, voor innovatieve starters en kleine bedrijven in een vroege ontwikkelingsfase (pre-seedfase). Voor TO2-starters zijn er ook middelen beschikbaar via NWO-TTW voor een haalbaarheidsstudie.¹⁰ Doel is om een (wetenschappelijk) concept te valideren en hieromheen een business case vorm te geven. De VFF faciliteert ook de toegang tot vervolgfianciering. De VFF is een generiek instrument voor ondernemers en ondernemende onderzoekers om nieuwe kennisintensieve bedrijven in de benen te helpen en het ligt daarom niet voor de hand deze te richten op uitsluitend de EZ-prioriteiten.
- b. SEED Capital (inclusief Business Angels):** De SEED Capital regeling ondersteunt innovatieve startups bij het verkrijgen van risicokapitaal door het verstrekken van een renteloze geldlening aan investeringsfondsen om het ingebrachte private kapitaal te verdubbelen. Voor de SEED Capital regeling zal er in 2025 een additionele tender worden opengesteld voor specifiek deeptech investeringsfondsen om investeringen in deze sector te stimuleren. Bij de beoordeling van deze tender zal bijdrage aan sleuteltechnologieën centraal staan. Het Business Angel luik van de regeling faciliteert private investeringen in technische- en/of creatieve startups door renteloze geldleningen te verstrekken aan business angels. Dit luik van de regeling is bedoeld om de business angel markt te ontsluiten, welke belangrijk is voor de zeer vroege fase van startups.
- c. Deeptech Fund (DTF):** Het DTF is een door Invest-NL beheerd onafhankelijk fonds dat is gefinancierd door EZ en Invest-NL. Het DTF investeert in kennisintensieve Deeptech start- en scale-ups om de technologische kennis en internationale concurrentiepositie voor Nederland te versterken. Vaak gaat het om nieuwe technologieën die zich nog niet hebben bewezen en waar relatief grote risico's aan kleven, waardoor het vaak moeilijk is om financiering te vinden. Bedrijven die zich richten op innovaties gebaseerd op (prioritaire) sleuteltechnologieën (in de NTS), zullen vaak tot de doelgroep van het DTF behoren.
- d. Diverse Fund-to-Fund initiatieven (DVI I en II¹¹, DACI, ETCI en DFF I en II):** Deze fondsen richten zich op het mede financieren van investeringsfondsen. De investeringsfondsen waarin geïnvesteerd wordt richten zich op verschillende doelgroepen van innovatieve bedrijven in verschillende fases van hun ontwikkeling na de SEED-fase (zie hiervoor onder b). Hiermee dragen ze bij aan de verbetering en versterking van de Nederlandse en Europese kapitaalmarkt. Met name hoogtechnologische bedrijven hebben hier profijt van.
DVI financiert fondsen die risicokapitaal verschaffen aan innovatieve snelgroeiende mkb-bedrijven. DACI voorziet in de financieringsbehoefte van het MKB via non-bancaire financiers. DFF I en DFF II hebben speciale aandacht voor investeringen in startups en scale-ups met een focus op de energietransitie, deeptech, circulaire economie en agrifood. Omdat de investeringsdoelen van deze fondsen reeds vaststaan, kan hier niet nader op worden gestuurd. ETCI investeert in fondsen die investeren in innovatieve scale-ups met als doel de Europese scale-up financieringsmarkt te versterken. De strategie voor ETCI wordt door de deelnemende lidstaten en de EIB Groep vastgesteld. Nederland zit in de Steering Board als aandeelhouder en kan, samen met andere deelnemende lidstaten, sturen op de strategische prioriteiten, zoals de EZ-prioriteiten. Al deze fondsen investeren

---

⁹ De ROM's zijn in belangrijke mate gefinancierd door de provincies. Het kapitaal van Invest-NL – anders dan hierna genoemd – is door door het ministerie van Financiën verstrekt.

¹⁰ Dit beperkte onderdeel van VFF past qua doelstelling meer in categorie 3 hiervoor.

¹¹ In de begroting zijn deze gezamenlijk opgenomen onder de noemer 'Fund to fund'.

ook in fondsen die investeren in bedrijven die innoveren met behulp van (prioritaire) sleuteltechnologieën binnen de NTS.

Op basis van het bovenstaande constateer ik dat het bestaande instrumentarium al op veel verschillende wijzen bijdraagt aan de NTS en dat het afgelopen jaar al enkele instrumenten hier (meer) op gericht zijn. Desalniettemin zal ik verkennen waar het instrumentarium nog sterker op de NTS gericht kan worden en beargumenteren waar dat juist niet wenselijk is vanwege andere doelstellingen van het (EZ-)innovatiebeleid.